

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A pártfogó ügyvédi díj viseléséről való rendelkezés problematikája

Szerző: dr. Hajdu Emese

Budapest, 2015. augusztus 5.

I. Előszó

Arról, hogy a pártfogó ügyvédi díjat ki viseli, a bíróság dönt az elsőfokú, a másodfokú vagy a felülvizsgálati eljárásban. Azt, hogy mennyi lesz a pártfogó ügyvédi díj, már nem a bíróság, hanem a jogi segítségnyújtó szolgálat határozza meg.

Milyen problémákat vet fel a gyakorlatban a pártfogó ügyvédi díj viseléséről való rendelkezés? Ki viseli és vajon mennyit? Mitől függ a pártfogó ügyvéd díja? Milyen szerepe van a pernyertesség-pervesztesség arányának? Hogyan határozza meg ezt az arányt a bíróság egyes speciális esetekben? Ezekre a kérdésekre keresi a választ a szerző a cikkben.

II.1. Pártfogó ügyvédi képviselet

Az állam a jogi segítségnyújtás keretében a törvényben meghatározott polgári peres és - a végrehajtási eljárás kivételével - nemperes eljárásokban a felperes, az alperes, a beavatkozó (perbehívott), a kérelmező és a kérelmezett fél részére a pártfogó ügyvédi képviseletet biztosítja és annak költségét a fél helyett megelőlegezi vagy viseli. (A megelőlegezés csak az eljárás befejezését követően(!) lehetséges addig, míg a támogatott fél aztán azt megfizeti.)

A pártfogó ügyvédet a bírósági eljárásban végzett tevékenységéért munkadíj és költségtérítés illeti meg. Ezek mértékét a jogi segítségnyújtó szolgálat (továbbiakban Szolgálat) állapítja meg a 7/2002. (III. 30.) IM rendelet alapján.

II.2. A pártfogó ügyvédi díjról való rendelkezés a Pp. szerint

A Pp. 87. § (2) bekezdése szerint a bíróság a perköltség viseléséről szóló határozatában - a díj összegének megállapítása nélkül, a perköltségviselés arányának meghatározásával - megállapítja, hogy a pártfogó ügyvédi díj viselésére ki köteles.

Majd a határozat jogerőre emelkedését követően 8 napon belül a jogerős határozatról a következő adatok közlésével értesíti a jogi segítségnyújtó szolgálatot: a felek neve, a per tárgya, a pertárgy

értéke, ha megállapítható; a pernyertesség felek közötti aránya és a pártfogó ügyvédi díj viselésére köteles fél megjelölése.

Fontos, hogy a bíróság nem küldheti meg a teljes jogerős határozatot, csak a fenti adatokat közölheti a Szolgálattal értesítőjében!

II.3. Miért van szükség arra, hogy a bíróság a pernyertesség-pervesztesség arányáról is tájékoztassa a Szolgálatot?

A Szolgálat a pártfogó ügyvédi munkadíj mértékét a pernyertesség-pervesztesség arányának az ismeretében két különböző számítási mód alapján határozza meg:

Az egyik eset, ha a támogatásban részesülő fél helyett az állam fizeti ki a díjat (vagyis, ha a pártfogó ügyvéd díjának viselésére a bíróság nem kötelezte a perben az ellenérdekű felet). (Itt teljes mértékben pervesztés lett a fél.)

A másik eset, amikor a fél valamilyen arányban pernyertes lett.

Amennyiben a támogatott fél 100%-ban pervesztésnek tekinthető és a fél helyett az állam fizeti ki a pártfogó ügyvédi díjat, akkor az ügyvéd csak fix összegre jogosult - a pártfogó ügyvéd és kirendelt védő részére megállapítható díjról és költségekről szóló 7/2002. (III. 30.) IM rendelet 5. § (1)-(2) bekezdése szerint¹.

Amennyiben bármilyen arányban pernyertesnek tekinthető a támogatott fél, úgy a pártfogó ügyvéd díjának megállapítására a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2)-(5) bekezdése alapján kerül sor. A Szolgálat a 100%-ban pernyertes fél

¹ 7/2002. (III. 30.) IM rendelet 1. § (4) bekezdés szerint az ügyvédi munkadíj kiszámításának alapja az éves költségvetésről szóló törvényben megállapított kirendelt ügyvédi óradíj összege. *(jelenleg 5.000,-Ft)*
Az 5. § (1) A fél helyett az állam által kifizetendő pártfogó ügyvédi munkadíj az első fokú bírósági eljárás befejezéséig

a) peres eljárásban a kirendelt ügyvédi óradíj hatszorosának megfelelő összeg,
b) nemperes eljárásban a kirendelt ügyvédi óradíj háromszorosának megfelelő összeg,
c) büntetőügyben a kirendelt ügyvédi óradíj hatszorosának megfelelő összeg,
d) a határon átnyúló tartási ügyben a központi hatóság megkeresése alapján kirendelt pártfogó ügyvéd által az eljárást megindító kereset vagy kérelem elkészítéséért és előterjesztéséért a kirendelt ügyvédi óradíj kétszeresének megfelelő összeg.

(2) A másodfokú bírósági eljárásban, a felülvizsgálati eljárásban és a hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárásban, továbbá ezen felül büntetőügyben a harmadfokú bírósági és perújítási eljárásban a fél helyett az állam által kifizetendő pártfogó ügyvédi munkadíj az (1) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott összeg ötven százaléka. Ehhez jön a költségtérítés, mely a 4. § szerint ha a pártfogó ügyvéd ezt kifejezetten kéri, vagy nem részletezi és nem igazolja készkiadásait, részére a költségtérítése átalány formájában kerül megállapításra. A költségátalány összege a pártfogó ügyvédi munkadíj 25%-a.

képviselőjének az IM rendelet szerint megállapított munkadíjat állapítja meg. Részleges pernyertesség esetében a Szolgálat az IM rendelet 5.§ (3) bekezdése alapján számolt díjat mérsékli a tényleges pernyertesség arányára². Pl. a 30%-ban pernyertes fél képviselőjének a Szolgálat csak az IM rendelet szerint járó díj 30%-át állapítja meg (azzal, ha ez kevesebb lenne, mint a pervesztesség esetére járó fix összeg, akkor azt a fix összegre kiegészíti).

II.4. A pártfogó ügyvédi díj viselése, visszatérítése

A pártfogó ügyvéd és a kirendelt védő részére megállapítható díjról és költségekről szóló IM rendelet szerint a pernyertes fél pártfogó ügyvédjének díját - *ha a polgári eljárási jogszabály a költség viseléséről eltérően nem rendelkezik* - az ellenérdekű fél viseli³.

Kérdés, hogy a jogalkotó miért találta szükségesnek, hogy a viselésről itt is elrejtсен egy bekezdést? Egyrészt különös szabályt a Pp.-hez képest a fenti rendelkezés nem tartalmaz, hiszen a Pp. is abból indul ki, hogy a pernyertes fél költségeinek megfizetésére a pervesztes felet kell kötelezni. A főszabály alóli kivételeket, pedig a Pp. tartalmazza.

Másrészt a bíróság a pártfogó ügyvéd díjának viseléséről a Pp. alapján rendelkezik. Az IM rendelet pedig nem a bíróság, hanem a Szolgálat számára tartalmaz előírásokat. Azt szabályozza, hogy a pártfogó ügyvédi díj összegét hogyan állapítsa meg a Szolgálat. A Szolgálat nem állapíthat meg a bíróság döntésétől eltérő viselésre való kötelezést. Magyarán, amennyiben a bíróság a díj viselésére 100%-ban az egyik felet kötelezte, a Szolgálat nem állapíthatja meg a pernyertesség-pervesztesség aránya alapján pl. 50-50%-ban a felek díjviselési kötelezettségét.

A pervesztes fél pártfogó ügyvédi díját az állam vagy a fél viseli, attól függően, hogy a felet milyen támogatásban részesítette a Szolgálat.

A Szolgálat a pártfogó ügyvéd kérelmére állapítja meg a díjat, majd a pártfogó ügyvéd által kiállított számla alapján kifizeti az összeget. Ezt az összeget kell a viselésre kötelezett félnek visszatéríteni, a Szolgálat által meghatározott idő alatt és esetleg részletekben.

² A pernyertes fél pártfogó ügyvédjét a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. §-ának (2)-(5) bekezdésében foglaltak szerint megállapított összegű munkadíj illeti meg.

³ 7/2002. (III. 30.) IM rendelet 5. § (5) bekezdés

II.4.1. A Pp. alapján a bíróság a pernyertesség-pervesztesség arányától eltérően rendelkezik a perköltségviselésről vagy egyes költségek viseléséről az alábbi esetekben

A Pp. 81. § (1) bekezdése szerint a részleges pernyertesség esetében a bíróság a perköltség felől a pernyertesség arányának, valamint az egyes felek által előlegezett költségek összegének figyelembevételével határoz. Ha a pernyertesség és pervesztesség aránya, valamint az előlegezett költségek összege között nincsen számottevő különbség, a bíróság akként rendelkezik, hogy mindegyik fél maga viseli a saját költségét. Ebben az esetben az egyes perköltség elemek, így a pártfogó ügyvédi díj viselésének aránya az egészében vett perköltség viselésének arányától (vagyis a pernyertesség-pervesztesség arányától) eltér.

A Pp. 81. § (2) bekezdése szerint ha a per kártérítésre irányul, vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek összecszerű megállapítása bírói mérlegeléstől függ, az ellenfelet akkor is kötelezni lehet a terhére megállapított marasztalási összegnek megfelelő perköltség megfizetésére, ha a bíróság a követelt összegnél kevesebbet ítélt ugyan meg, de a követelt összeg nem tekinthető nyilvánvalóan túlzottnak. Vagyis ilyenkor a pernyertesség nem 100%, az ellenfél mégis a teljes perköltség viselésére köteles lehet.

A 82. § (1) bekezdése az egységes vagy kényszerű, a (2) bekezdése az egyszerű pertársak esetében írja elő a perköltségviselés szabályait. Az előbbinél egyetemlegesen, az utóbbinál - a perbeli érdekeltiségben fennálló jelentékenyebb eltérésétől eltekintve - egyenlő arányban kötelezi a bíróság a perköltség megfizetésére. Itt is egyértelmű, hogy bár a pertársak 100%-ban lehetnek pervesztések, a bíróság vagy egyetemlegesen kötelezi 100%-ban az ellenoldali pártfogó ügyvédi díj viselésére, vagy csak - pl. két egyszerű pertársnál - 50-50%-ban.

Szintén eltérő a szabályozás a 82. § (3) bekezdésében, ahol elválik egymástól a per megindítására jogosult és a perben érvényesített igény jogosultja; illetve a 83. § szerint a beavatkozó, a támogatott és az ellenérdekű fél perköltségviselése esetén.

A Pp. 80. §-a alapján a bíróság kifejezetten a pernyertes felet kötelezi az ellenfél költségeinek vagy

annak egy részének viselésére. Ilyen eset például, ha a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás ellenére a megállapodással rendezett jogvita tárgyában a megállapodást megkötő felek bármelyike bírósághoz fordul (kivéve persze, ha a megállapodásban foglaltak nem teljesítése miatt indít pert a felperes).

Egy következő, és igen nagy számban előforduló példa a házassági bontó- valamint az apasági, származás megállapítási perek. Ekkor a pernyertességtől független döntés születik a perköltségviselésről, mert a bíróság az összes körülmény mérlegelésével dönt.

A Pp. 378. § (1) bekezdése szerint igényperben az alperest a keresetnek helyt adó határozat esetén is csak akkor lehet a perköltség megfizetésére kötelezni, ha a foglalásnál jelen volt, és rosszhiszemű magatartást tanúsított.

II.4.2. Még egy kivétel: a 1/2008. PK vélemény VIII. g) pontja

A polgári eljárásjogi jogszabály mellett az 1/2008. PK vélemény is a főszabály alóli kivételt fogalmaz meg a VIII. g) pontban.

A közös tulajdon megszüntetése iránti perekben a perköltség viselésének általános szabálya az, hogy a készkiadások megosztása mellett mindegyik fél viseli a saját költségét. Az ettől való eltérés főleg akkor indokolt, ha arra a felek magatartása okot ad.

II.5. Kérdések

A fenti perekben, ha a pernyertesség arányától függetlenül kell a bíróságnak döntenie a perköltségről, a bíróság gyakorlatilag nem foglalkozik a pernyertesség arányával. Nincs rá szüksége, hiszen a pernyertesség aránya kizárólag a perköltség viseléséről való rendelkezés miatt „érdekes” számára. Ez csak abban az esetben okoz problémát, ha az egyik felet (vagy mindkettőt) pártfogó ügyvéd képviseli... Ilyenkor a Szolgálat, ahogy azt már fent kifejtettem, csak úgy tudja meghatározni a díj összegét, ha tudja, hogy a képviselt fél pernyertes-e, és ha igen, milyen mértékben. Emiatt pedig újra és újra rákérdez a pernyertesség arányára.

Mit lehet ilyenkor tenni? Szükség van-e az ítélet kiegészítésére, ha az csak úgy rendelkezik, hogy mindegyik fél viseli a saját költségét és nem tartalmazza külön, hogy konkrétan a pártfogó ügyvédi díjat ki viseli?

Amennyiben pártfogó ügyvéd van, kell-e emiatt az indoklásban meghatározni a pernyertesség arányát?

Hogyan kell meghatározni a pernyertesség arányát egy házassági bontóperben? Mindkét fél 50%-ban pernyertes (vagy 100%-ban pervesztes)?

Lehet-e azt mondani, hogy a közös tulajdon megszüntetésénél a pernyertesség a tulajdoni hányadhoz igazodik?

II.6. Pernyertesség - eredményes fellebbezés, felülvizsgálati kérelem

Fontos kiemelni, hogy a pernyertesség-pervesztesség aránya csak a jogerős ítélet alapján határozható meg. Nincs külön pernyertesség az elsőfokú és külön a másodfokú eljárásban.

Az elsőfokú bíróság abban az esetben, ha a pártfogó ügyvéd csak a másodfokú eljárásban vagy a felülvizsgálati eljárásban vesz részt, a Szolgálatot a pernyertesség-pervesztesség arányáról kell, hogy értesítse és nem a fellebbezés, illetve felülvizsgálati kérelem eredményességéről, annak ellenére, hogy a másodfokú bíróság, illetve a Kúria a Pp. 239. illetve 270. §-a alapján a 78. § (1) bekezdése megfelelő alkalmazásával dönt a perköltség viseléséről.

III. Összefoglalás helyett: Félbeszakadt eljárás - és a pártfogó ügyvéddel mi lesz?

Ha az eljárás félbeszakad, mert valamelyik fél meghal vagy megszűnik, a jogutód perbelépéséig illetve perbevonásáig akár évek is eltelhetnek, ha egyáltalán sor kerül az eljárás folytatására. Ezekre az esetekre a jogalkotó - a szakértők és tanúk érdekeire figyelemmel - megadta azt a lehetőséget, hogy a bíróság ügygondnok kirendelése mellett a szakértői díjat megállapítsa, illetve a letéttel fedezett tanúdíj és szakértői díj kifizetése iránt intézkedjen.

Pártfogó ügyvéd esetében ilyen lehetőség nincs, mivel a félbeszakadás esetében a bíróság a perköltség viseléséről - így a pártfogó ügyvédi díjról sem rendelkezik.

Felhasznált jogszabályok:

7/2002. (III. 30.) IM rendelet a pártfogó ügyvéd és a kirendelt védő részére megállapítható díjról és költségekről

56/2007. (XII. 22.) IRM rendeletben a jogi segítségnyújtás igénybevételének részletes szabályairól

32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről

2003. évi LXXX. törvény a jogi segítségnyújtásról